

UNIWERSYTECKIE WYKŁADY NA NOWE TYSIĄCLECIE (2002/2003) (2003/2004)

Władysław Bartoszewski

Marek Belka

Adam Boniecki

Zbigniew Brzeziński

Maria Krzysztof Byrski

Andrzej Garlicki

Wiktor Osiatyński

Henryk Samsonowicz

Jerzy Szacki

Zbigniew Szawarski

Andrzej Wajda

Szewach Weiss

Józef Życiński

Spis treści

Wprowadzenie	5
Władysław Bartoszewski – Polacy i Żydzi w godzinach próby. Refleksje świadka w 60-lecie utworzenia „Żegoty”	9
Adam Boniecki – Czy Polacy powinni się wstydzić własnej historii?	25
Andrzej Garlicki – Siedem mitów polskiego parlamentaryzmu	35
Marek Belka – Co to są zdrowe finanse publiczne?	49
Maria Krzysztof Byrski – Europa w oczach Wschodu	65
Zbigniew Brzeziński – Ameryka i Europa: nowe wyzwania, stare realia	81
Andrzej Wajda – O polskiej kinematografii za czasów komunizmu	91
Szewach Weiss – Żydzi i Polacy – od nowa	103
Henryk Samsonowicz – Jak myszy zjadły Popiela, czyli o początkach państwa polskiego	113
Zbigniew Szawarski – Życie za życie, czyli dylematy bioetyki	125
Józef Życiński – Kościół, nauka, społeczeństwo	141
Jerzy Szacki – O tożsamości narodowej	157
Wiktor Osiatyński – Prawa człowieka dziś i jutro	171

Wprowadzenie

Z satysfakcją prezentujemy Państwu trzecią i czwartą serię wykładów na Nowe Tysiąclecie, które, podobnie jak poprzednie, odbywały się w trzeciej wtorki miesiąca w Auditorium Maximum Uniwersytetu Warszawskiego. Obecny tom obejmuje wykłady wygłoszone przez znakomitych wykładowców w latach akademickich 2002/2003 i 2003/2004. Serię wykładów w roku 2002 rozpoczął Profesor Władysław Bartoszewski prelekcją o stosunkach polsko-żydowskich w okresie okupacji hitlerowskiej. Temat wykładu wiązał się z 60. rocznicą utworzenia Żegoty – organizacji, która tak wspaniale zapisała się w naszej najnowszej historii. Dwa inne wykłady – ks. Adama Bonieckiego, redaktora Tygodnika Powszechnego, i Profesora Andrzeja Garlickiego – również dotyczyły historii Polski, oba poruszały jak najbardziej aktualne tematy i oba wygłoszone po mistrzowsku. Profesor Marek Belka, były minister finansów i reprezentant Łódzkiej Szkoły Ekonomicznej, w interesujący sposób omówił stan finansów publicznych w Polsce, prostując wiele fałszywych poglądów, nagminnie pojawiających się w mediach. Wielki znawca kultury, historii i stosunków społecznych panujących w Indiach, Profesor Krzysztof Byrski, mówił o tym, że Europa niekoniecznie jest pępkiem świata i w oczach Wschodu nasze wielkie problemy nabierają nieco innych proporcji. Z kolei Profesor Zbigniew Brzeziński, największy chyba dziś znawca polityki światowej, scharakteryzował nowe wyzwania w stosunkach między Ameryką i Europą.

Jedyny w tej serii wykład z nauk ścisłych „O genetyce na pół serio” wygłosił znany genetyk, Profesor Piotr Stonimski, od wielu lat pracujący we Francji. Jest on laureatem wielu nagród i wyróżnień naukowych,

jest też Doktorem Honoris Causa Uniwersytetu Warszawskiego. Przez jego laboratorium w Gif-sur Yvette przewinęły się dziesiątki studentów i naukowców z Polski, którzy mieli okazję zapoznawać się z najnowszymi technikami i koncepcjami genetyki molekularnej. Wykład Piotra Słonimskiego dotyczył, między innymi, genomiki – jednej z najnowszych dziedzin genetyki zajmującej się poznawaniem sekwencji całych genomów (czyli wszystkich genów) u różnych organizmów. Profesor Słonimski był liderem zespołu, który opisał pełny genom drożdży, pierwszego organizmu komórkowego, którego genom udało się poznać. Niestety, Profesor Słonimski, będąc znakomitym wykładowcą, ma awersję do przedstawiania swoich wykładów na piśmie, dlatego nie znalazł się on w oddawanej do rąk czytelnika książce.

Serię wykładów 2003/2004 rozpoczął Andrzej Wajda, prezentując „lekcję” polskiego kina. Po nim wykladał Profesor Szewach Weiss, były ambasador Izraela w Polsce, obecnie profesor Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu w Hajfie. Nie ma osoby, która z większą znajomością rzeczy mogłaby przedstawiać stosunki polsko-żydowskie ze wszystkimi, nawet najtrudniejszymi, ich aspektami. Profesor Zbigniew Szawarski wygłosił znakomity wykład „Życie za życie, czyli dylematy bioetyki”. Wykład dotyczył niezwykle kontrowersyjnych w Polsce i na świecie spraw związanych z użyciem komórek macierzystych, klonowaniem terapeutycznym itp. Arcybiskup, Profesor Józef Życiński, cieszący się wyjątkowym uznaniem w środowiskach akademickich, przedstawił wykład „Kościół, nauka, społeczeństwo”, a profesor Jerzy Szacki – wykład „O tożsamości narodowej”. Oba te wykłady przyciągnęły bardzo dużą liczbę słuchaczy. Z wielkim zainteresowaniem spotkał się też wykład Profesora Wiktora Osiatyńskiego „Prawa człowieka dziś i jutro”. Profesor Osiatyński, wybitny prawnik i humanista, ma wyjątkowy dar mówienia o zagadnieniach prawnych w sposób, który nawet dla nieprawników jest więcej niż interesujący. Ostatni wykład tej serii wygłosił Timothy Garton Ash, wybitny politolog związany z Polską. Jest coś w tym, że o sprawach polskich często najrozsądniej wypowiadają się cudzoziemcy. Norman Davis jest najlepszym tego przykładem, a Timothy Garton Ash wcale mu nie ustępuje. Jego wykład „Europa czy Ameryka – dylemat polski, dylemat brytyjski” był tego najlepszym przykładem. Niestety, podobnie jak wykład Profesora Słonimskiego, nie znalazł się w tym tomie.

Jest mi niezwykle miło, że możemy Państwu w tej książce przedstawić niemal wszystkie wykłady na Nowe Tysiąclecie wygłoszone w ciągu dwóch lat. Cieszę się, że pomysł wykładów ogólnouniwersyteckich, przeznaczonych zarówno dla humanistów jak i przyrodników, znalazł uznanie wśród studentów i pracowników naszego Uniwersytetu, a często także wśród osób spoza Uczelni. Świadczy o tym duża liczba słuchaczy i bardzo żywa dyskusja po każdym z wykładów. Sądzę, że idea przełamywania barier pomiędzy Wydziałami Uczelni i oferowanie studentom wykładów z dziedzin, które nie są przedmiotem ich studiów jest warta nawet dużego wysiłku, aby pozyskać ludzi rzeczywiście wybitnych do ich wygłoszenia.

Piotr Węgleński
Rektor Uniwersytetu Warszawskiego
w latach 1999–2005